

V I Lenin

Symtom på bankrutt

Det har bara gått ett år sedan Karpovitjs kula fällde Bogolepov och beredde plats för en ”ny linje” i regeringens universitetspolitik. Under detta år har vi i tur och ordning kunnat iakttaga hur samhällsoran stegrades i ovanlig grad, hur våra styresmän höll en ovanligt älskvärd ton i sina tal, hur samhället på sitt tyvärr alltför vanliga sätt rycktes med av dessa nya tal, vilket också gällde en viss del av studenterna, och slutligen, sedan Vannovskijs prunkande löften infriats, hur det kom till ett nytt utbrott av protester bland studenterna. För dem som förra våren väntade sig en ”ny era” och på allvar trodde, att tsarens fältväbel skulle infria studenternas och samhällets förhoppningar till åtminstone någon del, kort sagt för de ryska liberalerna, måste det nu stå klart, hur fel de hade, när de än en gång gav regeringen kredit, hur liten grund det fanns att hejda den reformrörelse, som på våren börjat anta imponerade former, och låta sig vaggas till ro av de ljuva visorna från regeringens sirener. Sedan man brutit löftet att ta tillbaka alla det föregående årets offer till universiteten, sedan man med en rad nya reaktionära åtgärder utmanat alla dem, som krävde en verklig reform av utbildningssystemet, efter en rad nya handgripliga repressalier mot demonstranter, som av den bedräglige bankruttören krävde att han skulle uppfylla sina till dem givna löften — efter allt detta publicerar regeringen ”av hjärtans omtanke” ”provisoriska bestämmelser” för studentorganisationerna, avsedda att verka ”pacificerande” och — får i stället för ”pacificering” allmänt uppflammande ”oroligheter”, som åter sprider sig till alla läroanstalter.

Vi revolutionärer trodde inte en minut, att de av Vannovskij utlovade reformerna var allvarligt menade. Ideligen upprepade vi för liberalerna, att cirkulären från den ”hjärtlige” generalen och reskripten från Nikolaj Obmanov¹ endast var ett nytt uttryck för den gamla vanliga liberala politik, som självhärskardömet hunnit bli mästare på under de 40 åren av kamp mot den ”inre fienden”, dvs. mot alla progressiva element i Ryssland. Vi varnade liberalerna för de ”meningslösa drömmier”, som de började hänge sig åt efter regeringens första steg i den ”nya linjens” anda, vi avslöjade hela den uppenbara falskheten i regeringens löften och sade till samhället: om din motståndare är omtumlad av det första allvarliga trycket, så förtrötts inte att tillfoga honom nya slag, gör dem dubbelt så hårda och låt dem komma dubbelt så ofta ... Den karikatyr på organisationsfrihet, som nu tillerkänns studenterna med de ”provisoriska bestämmelserna”, förutsade revolutionärerna från första början när det pratades om denna nya gåva från regeringen. Vi visste, vad man kunde och borde vänta sig av självhärskardömet och dess reformatoriska mödor. Vi visste, att Vannovskij inte skulle kunna ”pacificera” någon eller någonting, att han inte skulle infria några som helst progressiva förhoppningar och att ”oroligheterna” oundvikligen skulle återuppträffa i den ena eller andra formen.

Ett år har gått och samhället står fortfarande och stampar på samma ställe. De högre läroanstalter som anstår en välordnad stat vägrar åter att fungera. Återigen har tiotusentals ungdomar tvingats överge sitt vanliga liv och återigen har samhället ställts inför samma fråga: ”vad skall hända nu?”.

¹ *Nikolaus Obmanov* var en person i ett kåseri av författaren A. V. Amifiteatrov, *Herrskapet Obmanovs* (bildad av det ryska ordet *obman* = bluff). Kåseriet publicerades i tidningen *Rossija* 13 januari 1902. I beslöjad form ges där en satirisk karakteristik av de sista Romanovarna – Nikolaus I, Alexander II, Alexander III och dennes hustru Maria Fjodorovna samt den regerande kejsaren Nikolaus II. För pbliceringen av kåseriet blev tidningen indragen och Amifiteatrov deporterad till Minusinsk. *Herrskapet Obmanovs* fick stor spridning över hela Ryssland i illegala utgåvor och handskrivna kopior.

En betydande majoritet av studenterna vägrar acceptera de ”provisoriska bestämmelserna” och de av dem tillåtna organisationerna. Med större bestämdhet än vad som är brukligt bland dem uttrycker professorerna påtagligt missnöje med denna gåva från regeringen. Och man behöver verkligen inte vara revolutionär, man behöver inte vara radikal för att erkänna att en sådan, med förlov sagt, ”reform” inte ger studenterna något som liknar frihet och inte duger något till för att återställa lugnet på universiteten ens i någon mån.

Och är det inte klart bara man kastar en blick på dessa ”provisoriska bestämmelser” att de på förhand skapar en hel rad orsaker till sammanstötningar mellan studenterna och myndigheterna? Är det inte uppenbart att införandet av de här reglerna hotar att göra varje möte, som sammankallats legalt av den mest fredliga anledning, till utgångspunkt för nya ”oroligheter”? Kan man t. ex. tvivla på att den inspektion, som fyller funktionen som polis, med sitt ordförändskap på mötena ständigt måste irritera somliga, provocera andra till protest och skrämna och sätta munlås på ytterligare andra? Och är det inte klart att den ryska studentvärlden inte kommer att finna sig i att diskussionsinnehållet på dessa möten grovt bestäms efter ledningens ”gottfinnande”?

Men samtidigt är den av regeringen givna mötes- och organisations-”friheten” i den orimliga form, som de ”provisoriska bestämmelserna” skapar, vad självhärskardömet maximalt kan ge studenterna och ändå förbli självhärskardöme. Varje steg vidare i den riktningen skulle innebära en självmördande störning av den jämvikt, som maktens relationer till ”undersåtarna” vilar på. Antingen förlika sig med detta för regeringen möjliga maximum eller förstärka den *politiska, revolutionära* karaktären på sin protest — det är det dilemma, som studenterna måste lösa. Och flertalet av dem fattar det andra beslutet. Mer genomträngande än någonsin tidigare ljuder en revolutionär ton i studenternas proklamationer och resolutioner. Politiken att växla mellan brutala repressalier och judaskyssar gör sin verkan och revolutionerar massan av studenter.

Ja, på det ena eller det andra sättet har studenterna löst den fråga de ställts inför och förklarat, att de åter är beredda att ta upp de vapen som (under inflytande av vaggvisor) lagts åt sidan. Men vad ämnar samhället, som väl hunnit slumra in till ljudet av dessa förrädiska visor, göra? Varför fortsätter det att tiga och ”sympatisera i all tysthet”? Varför hörs ingenting om *dess* protester, om *dess* aktiva stöd till de återupptagna oroligheterna? Är det verkligen berett att ”lugnt” invänta de oundvikliga tragiska företeelser, som hittills beledsagat varje studentrörelse? Tänker det verkligen inskränka sig till den ynkliga rollen som den som räknar offren för kampen och passivt betraktar det uppskakande skådespelet? Varför hörs inte ”fädernas” röster under en tid, då ”barnen” klart meddelat sin avsikt att frambära nya offer till den ryska frihetens altare? Varför stöder inte vårt samhälle studenterna åtminstone så som arbetarna redan stött dem? Det är ju inte deras, inte proletärens, söner och bröder som studerar på de högre läroanstalterna, men ändå har arbetare både i Kiev, i Charkov och i Jekaterinoslav redan öppet deklarerat sin sympati för de protesterande studenterna, oaktat en rad ”förebyggande åtgärder” från polismyndigheternas sida, trots deras hotelser om att sätta in väpnade styrkor mot demonstranter. Kommer denna yttring av revolutionär idealism från det ryska proletariats sida verkligen inte att inverka på beteendet i det samhälle, som har ett vitalt och direkt intresse av studenternas öde, och inspirera det till energisk protest?

”Oroligheterna” bland studenterna för detta år har ganska goda förebud. De är garanterade ”hopens”, ”gatans” sympati. Det vore ett: brottsligt misstag från det liberala samhällets sida, om det inte uppbjöd alla sina krafter för att i tid ge studenterna stöd och därmed slutgiltigt demoralisera regeringen och tvinga den till verkliga eftergifter.

Den närmaste framtiden kommer att utvisa i vad mån vårt liberala samhälle är förmöget till en sådan roll. Av hur den frågan löses är utgången av den nuvarande studentrörelsen i betydande grad beroende. Men hurdan den utgången än blir, så är det en sak som är säker: att allmänna studentoroligheter återuppstått efter en så kort period av lugn är ett symtom på politisk bankrutt för det nuvarande systemet. På tre år har universitetslivet inte kunnat komma i normala gängor, undervisningen bedrivs ryckigt, ett av statsapparatusens hjul upphör att fungera och efter att ha snurrat hjälplöst ett tag stannar det åter för en lång tid. Och det kan numera inte råda några som helst tvivel om att det inom ramen för den nuvarande politiska regimen inte finns medel att bota denna sjukdom radikalt. Den avlidne Bogolepov försökte rädda fosterlandet med "heroiska" medel, hämtade från den antediluvianska nikolausmedicinens arsenal. Vi vet, vad användningen av detta medel resulterade i. Det är uppenbart, att i *den* riktningen kan man inte gå längre. Nu har politiken att fjäska med studenterna gjort fiasko. Men det finns ju ingen tredje väg utom våld och fjäsk. Och varje ny yttring av denna den nuvarande regimens otvivelaktiga bankrutt kommer att undergräva dess ställning allt mer och mer, beröva regeringen varje auktoritet i de indifferent invånarnas ögon och mångdubbla antalet personer som inser nödvändigheten av att bekämpa den.

Ja, självhärskardömet bankrutt är otvivelaktig, och det har bråttom med att underrätta hela världen om den. Är det inte en bankruttförklaring, att "förstärkt skydd" proklamerats i gott och väl en tredjedel av riket och de lokala myndigheterna i Rysslands alla hörn samtidigt utfärdat "oeftergivliga förordningar", som under hot om förstärkta straff förbjuder handlingar som också därför inte är tillåtna i de ryska lagarna? Till själva sin natur förutsätts undantagsregler, som sätter allmänna lagar ur kraft, vara gällande inom begränsade ramar i fråga om tid och plats. Förutsättningen är, att utomordentliga förhållanden kräver att man tillfälligt på en bestämd plats vidtar utomordentliga åtgärder för att återställa den störda jämvikt, som gör det möjligt för de allmänna lagarna att fungera oförhindrat. Så resonerar företrädare för den nuvarande regimen. Nu är det över 20 år sedan förordningen om förstärkt skydd infördes. Att den varit i kraft i 20 år i rikets viktigaste centra har inte lett till "pacifiering" av landet, till att den allmänna ordningen återställts. Efter 20 års bruk av detta starkt verkande medel visar det sig att den "opålitlighetens" sjuka, som det skapats för att bekämpa, spritt sig så långt och skjutit så djupa rötter att det måste utsträckas till att gälla alla någotsånär betydande städer och fabrikscentra! Är inte detta en bankrutt, som öppet meddelas av bankrutttören själv? Det nuvarande systemets övertygade försvarare (sådana finns otvivelaktigt) bör med fasa tänka på hur befolkningen lite i taget vänjer sig vid detta starkt verkande medel och blir okänslig för nya doser av det.

Och samtidigt, nu utan att regeringen vill det, står det klart att dess *ekonomiska* politik också gjort bankrutt. Självhärskardömet rofferihushållning har vilat på vidunderlig utsugning av bönderna. Denna hushållning har förutsatt, som en oundviklig följd, att bönderna i den ena eller den andra trakten svultit tid efter annan. Vid sådana tillfällen har roffarstaten försökt paradera inför befolkningen i den ljusa rollen som omtänksam försörjare av det av den själv utplundrade folket. Sedan 1891 har hungersnöderna krävt ett ofantligt antal offer, och sedan 1897 har de följt på varandra nästan utan uppehåll. År 1892 talade Tolstoj med giftigt hån om hur "parasiten gör sig beredd att göda den växt, på vars saft den livnär sig". Det var verkligen en befängd idé. Nu har tiderna förändrats, och i och med att hungersnöd övergått till att vara landsbygdens normala tillstånd, så sysslar vår parasit inte så mycket med den utopiska tanken att livnära de utplundrade bönderna som med att förklara denna tanke i sig själv vara en statsförbrytelse. Målet är uppnått — den nuvarande stora svälten utspelas under även för våra förhållanden ovanligt gravlik tystnad. Det hörs inga stön från de svältande bönderna, det görs

inga försök till initiativ från allmänhetens sida till kamp mot svälten, tidningarna tiger om vad som händer på landsbygden. En avundsvärd tystnad, men känner inte herrar Sipjagins, att denna stillhet i hög grad påminner om lugnet före stormen?

Statsskicket, som sedan urminnes tider hållit sig uppe på det passiva stödet från bonde- miljonerna, har försatt de senare i ett sådant tillstånd att de år från år visar sig vara oförmögna att livnära sig. Denna *sociala* bankrutt för herrar Obmanovs monarki är inte mindre lärorik än dess *politiska* bankrutt.

När skall vår oförbätterlige bankruttör äntligen träda i likvidation? Skall han lyckas leva länge till genom att från dag till dag lappa hålen i sin politiska och finansiella budget med hud från folkorganismens levande kropp? Det längre eller kortare uppskov som historien ger vår bankruttör kommer att vara beroende av många faktorer; men en av de viktigaste blir den grad av revolutionär aktivitet, som läggs i dagen av människor, som blivit medvetna om att den nuvarande regimen gjort fullständig bankrutt. Den har gått mycket långt i upplösning, betydligt längre än de samhällselement, som måste bli dess dödgrävare, kommit i *politisk mobilisering*. Denna politiska mobilisering kommer med största sannolikhet att genomföras av den revolutionära socialdemokratin, som ensam kommer att ha styrka att tillfoga självhärskardömet dödsstöten. Studenternas nya sammandrabbning med regeringen ger oss alla möjligheten och ålägger oss skyldigheten att påskynda denna mobilisering av alla samhällskrafter, som är fientliga mot självhärskardömet. I det politiska livet räknas månaderna under krigstid av historien som år. Och den tid vi genomlever är verkligen en krigstid.

V. I. Lenin, *Samlade verk*, 5:e ry. uppl., b. 6, sid. 273-279

Iskra nr 17, den 15 februari 1902